

อริยมรรคมีองค์ 8 กระบวนทัศน์การพัฒนาศักยภาพคณะสงฆ์ในเขตอำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ ผ่านโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู๋ รุ่นที่ 1

The Noble Eightfold Path: A Paradigm for the Development of the Sangha's
Potential in Prang Ku District, Si Sa Ket Province through the 1st Generation
of Preacher Monks Training Project, Phet Prang Ku

พระคณาธิป สทธีวิญญู¹ และถิรวรรณ เศษโถ²

Phra Kanatip Suttivinyoo (Tatiya) and Threat Setto

Received: September 05, 2024

Revised: January 18, 2025

Accepted: January 28, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการ 2) ขับเคลื่อนโครงการฝึกอบรม และ 3) ถอดบทเรียนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู๋ รุ่นที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พื้นที่เชิงปฏิบัติการ คือ วัดปรางค์กู๋ ตำบลกู๋ อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และความต้องการของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอปรางค์กู๋ ที่ขาดทักษะด้านพิธีกร และวิธีการแสดงธรรมที่ถูกต้อง ขั้นตอนที่ 2 วางแผน กำหนดรายวิชา และรูปแบบวิธีการสอน รวมถึงแนวทางในการฝึกภาคปฏิบัติที่ถูกต้อง ขั้นตอนที่ 3 ประชุมกลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 24 รูป/คน และลงพื้นที่เก็บข้อมูล ประชุมคณะทำงาน ในลักษณะออนไลน์ จำนวน 42 รูป/คน ขั้นตอนที่ 4 การปฏิบัติ มอบหมายงาน ความรับผิดชอบ ประสานงานในเชิงพื้นที่ และขับเคลื่อนกิจกรรมตามรูปแบบที่วางไว้ และขั้นตอนที่ 5 การถอดบทเรียน ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูป/คน และการสนทนากลุ่มกับคณะทำงาน และผู้มีจิตสาธารณะพุทธจิตอาสา จำนวน 25 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) คณะสงฆ์อำเภอปรางค์กู๋ ขาดประสบการณ์และองค์ความรู้

¹⁻² นักวิชาการอิสระ; Independent Scholar

เกี่ยวกับวิธีการเทศนาที่ถูกต้อง และไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นพิธีกร ในงานบุญหรือวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา ที่พระสงฆ์ สามเณร สามารถปฏิบัติหน้าที่ในส่วนนี้ได้ 2) การขับเคลื่อนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ โดยอาศัยการบูรณาการองค์ความรู้ จากพระวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มาทำการถ่ายทอดองค์ความรู้ในทางทฤษฎี รวมถึงการฝึกภาคปฏิบัติ และ 3) การถอดบทเรียน คือ เริ่มต้นจากการนำปัญหาที่พบจากคณะสงฆ์อำเภอปรางกูตามที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 1) แล้วแสวงหาความรู้ใหม่ สร้างการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเดิมโดยเน้นการแก้ปัญหาที่ตรงจุด เพื่อเป็นการสร้างต้นทุนทางความรู้เกี่ยวกับวิชาการเทศนา คือ การสร้างรากฐานในการพัฒนาสติปัญญาและเพิ่มพูนศักยภาพคณะสงฆ์อำเภอปรางกู ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านการแสดงธรรมได้อย่างถูกต้อง ตามหลักสาลิกาย่อ

คำสำคัญ: อริยมรรคมีองค์ 8, กระบวนการพัฒนาศักยภาพคณะสงฆ์, ฝึกอบรมพระนักเทศน์, เพชรปรางกู

Abstract

The purposes of this research article were 1) to analyze the necessity and need; 2) to drive the training project; and 3) to extract lessons from the 1st generation of preacher monks training project, Phet Prang Ku. This was the action research. The action area was Wat Prang Ku, Ku Subdistrict, Prang Ku District, Si Sa Ket Province. This research had 3 steps as follows: Step 1 was to analyze the problems and needs of the Sangha in Prang Ku District who lacked the skills of the master of ceremonies and the correct way to preach Dhamma; Step 2 was to plan and determine the subjects and teaching methods, including the correct guidelines for practical training; Step 3 was to hold small group meetings with 24 stakeholders and visit the field to collect data, hold online working group meetings with 42 monks. Step 4 was to implement, assign tasks, have responsibilities, coordinate in the area, and drive activities according to the established format; Step 5 was to extract lessons, consisting of in-depth interviews with 19 key informants and focus group discussions with the working group and 25 public-spirited Buddhist volunteers. Descriptive analysis was conducted. The research results found that 1) the Sangha of Prang Ku District lacked experience and

knowledge about the correct preaching method and did not have knowledge about being a master of ceremonies at religious ceremonies or important religious days that monks and novices can perform this duty; 2) the implementation of the training project for preacher monks by integrating knowledge from monk lecturers with knowledge and ability to transfer theoretical knowledge as well as practical training; 3) lessons learned was to start from the problems found by the Sangha of Prang Ku District as mentioned in item 1) and seeking new knowledge, creating learning that was different from the original by focusing on solving problems directly in order to create knowledge capital about preaching, which was to create a foundation for developing intelligence and increasing the Sangha's potential of Prang Ku District to propagate Buddhism through preaching correctly according to the principle of the Salika Feeding.

Keywords: Noble Eightfold Path, the Sangha Potential Development Paradigm, Preacher Monks Training, Phet Prang Ku

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจวบจนถึงปัจจุบัน ได้มีวิวัฒนาการรูปแบบการเผยแผ่ออกไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการเผยแผ่หลักธรรมและคำสั่งสอนอันดีงามของพระพุทธศาสนาในนานาประเทศ แม้ว่าในประเทศที่พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปจะมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความแตกต่างกันในแต่ละชนชาติ พระพุทธศาสนาก็ได้อนุโลมวิวัฒนาการไปตามรูปแบบวิถีของชนชาตินั้น ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีพุทธบริษัททั้งสี่ อันประกอบไปด้วย ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ทำหน้าที่การเป็นสาวกที่ดีช่วยกันประกาศพระศาสนา เผยแผ่ธรรมะสู่หมู่ชนในลักษณะรูปแบบต่าง ๆ กันออกไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว เป็นสาเหตุที่ทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตไปด้วย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นอีกสาเหตุที่ทำให้พุทธศาสนิกชนมีความใกล้ชิดหรือห่างไกลพระพุทธศาสนา (พระปลัดสุรพล นิบุโณ (มุตทาร์ตัน), 2562)

ในยุคแรกพระพุทธองค์ได้ส่งพระสาวกออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังเมืองต่าง ๆ เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา การแสดงธรรมจึงเป็นเครื่องมือแห่งการเผยแผ่ศาสนาของพระพุทธองค์และพระสงฆ์สาวกมาแต่เริ่มต้น อันการแสดงธรรมนั้นนิยมเรียกกันในยุคหลังว่า “การเทศน์” เมื่อเอ่ยถึงวิธีเผยแผ่ศาสนาแล้ว นักการศาสนาทั้งหลายจะให้น้ำหนักไปที่การเทศน์มากกว่าวิธีอื่น เพราะได้ผลดีกว่าและเร็วกว่าวิธีอื่น ทั้งเป็นวิธีที่พระพุทธองค์ทรงปฏิบัติด้วยพระองค์เองมาแต่ต้นจวบจนเสด็จดับขันธปรินิพพาน ความรู้เรื่องการเทศน์ และการพูดธรรมะจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่สุดเพื่อการเผยแผ่ศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งในยุคสมัยใหม่ที่เจริญก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ ผู้คนมีทางเลือกในการหาความรู้ทางศาสนาได้มากกว่าเมื่อก่อน ถึงกระนั้นก็ยังให้ความสนใจที่จะฟังเทศน์ฟังธรรมกันอยู่เพราะถือว่าเป็นบุญด้วย

ฉะนั้น ในเรื่องของ การเทศน์ การแสดงธรรม หรือแม้กระทั่งการเป็นพิธีกรโฆษกนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ มีทุนทางธรรม เป็นพื้นฐานเพราะการแสดงธรรม หรือการพูด จำเป็นต้องอิงพื้นฐานจากความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม และรูปแบบทางพระพุทธศาสนา รวมถึงหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสั่งสอนเอาไว้เป็นแนวทางแก่พุทธบริษัททั้งหลาย เพราะการสื่อสารแต่ละครั้ง พระพุทธเจ้านั้น ทรงใช้หลัก 4 ส. ประยุกต์ใช้กับการเผยแผ่ ได้แก่ สันติศาสนา (แจ่มแจ้ง) สมาทปนา (จงใจ) สมุตเตชนา (แก้แค้น) และสัมปหังสนา (รู้แจ้ง) พร้อมทั้งยืนอยู่บนหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา มีศีล เป็นพื้นฐาน มีสมาธิ คือ ความหนักแน่นในวาจา มีปัญญา เป็นแก่นสารความรู้ จึงนำสู่การประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 คือ 1) สัมมาทิฏฐิ คือ ความเข้าใจถูกต้อง ตามรูปแบบและวิธีการ 2) สัมมาสังกัปปะ คือคิดถูก ขบคิดพิจารณาในเนื้อธรรม เนื้อธรรมตามพุทธดำรัส 3) สัมมาวาจา คือการพูดถูก ไม่ส่อเสียด ไม่ใส่ร้าย ไม่เพ้อเจ้อ 4) สัมมากัมมันตะ คือ ทำถูก ตามแบบแผน ที่ได้ผ่านการฝึกฝนอบรม 5) สัมมาอาชีวะ คือการดำรงชีพถูกต้อง ไม่แสดงธรรมเพื่อหวังยศ ลาภสักการะ อามิสสิ่งของหรือเงินทองอันใด 6) สัมมาวายามะ คือ ความพากเพียรชอบ อย่าอ่อนซ้อม ต้องเตรียมพร้อมข่มใจ อยู่ตลอดเวลา ต้องฝึกฝนหาหมั่นเพียรหาความรู้เป็นทุนทางธรรมไว้เสมอ 7) สัมมาสติ คือการระลึกรู้ชอบ ต้องระลึกทบทวนในเรื่องของสัจจรรยานักเทศน์ หรือองค์ความรู้ต่าง ๆ อยู่เสมอ และ 8) สัมมาสมาธิ คือ การตั้งใจมั่นถูก มีความหนักแน่น มั่นคง ไม่หวั่นไหว อริยมรรคมีองค์ 8 ตามหลักพระพุทธศาสนา ส่งผลให้คนสามารถขับเคลื่อนตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องและเกิดการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพเพิ่มพูนไปอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองให้กลายเป็นบุคคลที่พร้อมต่อการขับเคลื่อนความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางที่ถูกต้องและมีคุณภาพดีขึ้น

โครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู๋ รุ่นที่ 1 ณ วัดปรางค์กู๋ ตำบลกู๋ อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการขับเคลื่อนร่วมกันระหว่าง ทีมพระวิทยากรพระนักเทศน์ทุนเล่าเรียนหลวง ร่วมกับเครือข่าย พลัง บวร ในเชิงพื้นที่ของชุมชน ได้แก่ คณะสงฆ์อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ ภาค 10 มูลนิธิพระครูวรรณสารโสภณ มูลนิธิพระครูปริยัติสีลาภรณ์ มูลนิธิบุญพระพุทธรักษาสงเคราะห์ วัดปรางค์กู๋ คณะพุทธจิตอาสา และผู้นำองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ลงมติเป็นเอกฉันท์ เลือกพื้นที่ วัดปรางค์กู๋ ตำบลกู๋ อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นพื้นที่ปฏิบัติการ ในการฝึกอบรมฯ เพราะเป็นพื้นที่ ที่มีความพร้อมในเรื่องของอาคารสถานที่ ภายในบริเวณวัด ประกอบไปด้วย อุโบสถ 1 หลัง ศาลการเปรียญหลังใหญ่ 1 หลัง หอฉัน 1 หลัง อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง อาคารเรียน 1 หลัง ห้องน้ำแยกชายหญิง 20 ห้อง ในการจัดโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ ในครั้งนี้ มีพระภิกษุ สามเณร ผู้สมัครเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู๋ รุ่นที่ 1 ทั้งในวัดต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตอำเภอปรางค์กู๋อยู่นอกเขต และต่างจังหวัด จำนวน 63 รูป/องค์ คณะพระวิทยากรพร้อมเจ้าหน้าที่ 42 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 105 รูป/คน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ในเขตอำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ

กิจกรรมข้างต้นสอดคล้องกับระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2564 ข้อที่4 วรรค1การเผยแผ่พระพุทธศาสนา”หมายความว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อให้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวาง มีผู้เคารพศรัทธาเลื่อมใส ในพระรัตนตรัย น้อมนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ และข้อที่ 4 วรรค 4 บุคลากรเผยแผ่พระพุทธศาสนา”หมายความว่า พระสังฆาธิการ และเลขานุการ ทุกระดับชั้น พระธรรมทูต พระนักเทศน์ พระวิปัสสนาจารย์ พระจริยานิเทศก์ ปริยัตินิเทศก์ ครูสอน พระปริยัติธรรม ครูสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ (มหาเถรสมาคม, 2564) อีกทั้งสอดคล้องกับกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2535) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ข้อที่ 20 (2) เจ้าคณะอำเภอมิหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มาตรา 37 (3) เจ้าอาวาสมีหน้าที่เป็นธุระในการศึกษาอบรม และสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

จากการขับเคลื่อนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู๋ รุ่นที่ 1 เพื่อการพัฒนา ศักยภาพพระสงฆ์ในเขตอำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ ยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับเครือข่ายพลัง บวร บ้าน วัด โรงเรียนและราชการ รวมถึงพระภิกษุ สามเณร ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ ได้แสดงออกถึงศักยภาพทางความรู้ ความคิดทักษะและประสบการณ์ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในสังคม และ

ยังเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมทั้งจะเสียสละ เผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอน และอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม และบวรพระพุทธศาสนา

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส ภิกขุ) ได้กล่าวเอาไว้ว่า ศีลธรรมไม่กลับมา โลกาจะวินาศ มนุษย์ชาติจะเลวร้ายกว่าสัตว์เดรัจฉาน เพราะเหตุนี้การเผยแผ่หลักธรรมและคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจึงสำคัญมาก และพุทธวิธีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ได้ผลลัพธ์ดีที่สุด คือ การเผยแผ่ผ่านการบรรยาย และการเทศนาที่ถูกต้อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงน้อมนำอริยมรรคมีองค์ 8 มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมในโครงการ มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความเห็นที่ถูกต้อง ตามหลักมรรคมีองค์ 8 ประการ คือ 1) สัมมาทิฏฐิ คือ ความเห็นชอบ 2) สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ 3) สัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ 4) สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ 5) สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ 6) สัมมาวายามะ คือ ความ พยายามชอบ 7) สัมมาสติ คือ การระลึกชอบ 8) สัมมาสมาธิ คือ ความตั้งจิตมั่นชอบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการ ในการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ในเขตอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อขับเคลื่อนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู่ รุ่นที่ 1 อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อถอดบทเรียนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู่ รุ่นที่ 1 อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) ดำเนินการในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมทำ กับ คณะสงฆ์อำเภอปรางค์กู่ โดยการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 1) การประชุมกลุ่มย่อยกับ เจ้าคณะอำเภอปรางค์กู่ รองเจ้าคณะอำเภอปรางค์กู่ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส วัดปรางค์กู่ ตัวแทนคณะกรรมการวัดปรางค์กู่ ตัวแทนผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และภิกษุ สามเณร ภายในวัด จำนวน 2 ครั้ง 24 รูป/คน โดยประชุมครั้งที่ 1 จัดขึ้นในวันเสาร์ที่ 3 สิงหาคม 2567 และประชุมครั้งที่ 2 จัดขึ้นในวันเสาร์ที่ 17 สิงหาคม 2567 เพื่อวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการของการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ในเขตอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ผ่านโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู่ รุ่นที่ 1 และ 2) ประชุมคณะทำงานในลักษณะออนไลน์ ประกอบด้วย คณะ

พระวิทยากร คณะกรรมการโครงการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่แผนกธุรการ ฝ่ายอาคารสถานที่ ฝ่ายโสตทัศนฯ ฝ่ายบริการด้านภัตตราหาร จำนวน 42 รูป/คน เพื่อวางแผนและออกแบบกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Act) เป็นการร่วมกันวิเคราะห์ และสะท้อนปัญหาที่ได้จากการประชุมทั้ง 2 ครั้ง คือ ในวันที่ 3 สิงหาคม 2567 และ 17 สิงหาคม 2567 เพื่อวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการของการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ในเขตอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ผ่านโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู่ รุ่นที่ 1 ทั้งนี้ ทีมงานได้กำหนดพื้นที่เชิงปฏิบัติการ คือ วัดปรางค์กู่ ตำบลกู่ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ โดยที่ประชุมได้ร่วมกันวางแผนในการขับเคลื่อนพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ในเขตอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ผ่านโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู่ รุ่นที่ 1 ประกอบด้วย 1) กำหนดหลักสูตรและวิชาการสอนที่เหมาะสมแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 2) กำหนดขอบเขตระยะเวลาในการสอนและการฝึกอบรม 3) กำหนดเกณฑ์ในการฝึกภาคปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพตามรูปแบบพระนักเทศน์ 4) มีการมอบหมายงานความรับผิดชอบ จำแนกลักษณะของการทำงานในแต่ละหน้าที่ ประกอบด้วย ฝ่ายพระวิทยากรบรรยายให้ความรู้แต่ละรายวิชา ฝ่ายส่วนกลาง/ประสานงาน ฝ่ายสำรวจพื้นที่และเก็บข้อมูล ฝ่ายฝ่ายจัดซื้อและเตรียมอุปกรณ์ ฝ่ายสวัสดิการ ฝ่ายบันทึกภาพ และฝ่ายฝึกภาคปฏิบัติ เป็นต้น 2) มีการประสานงานในเชิงพื้นที่เพื่อกำหนดรายละเอียดในการขับเคลื่อนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ฯ และ 3) การลงมือปฏิบัติการขับเคลื่อนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ฯ ตามที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 การถอดบทเรียน สะท้อนผลการขับเคลื่อนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ฯ ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูป/คน ประกอบด้วย ตัวแทนพระภิกษุ สามเณร ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสในเขตปกครอง ตัวแทนผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และตัวแทนประชาชนในพื้นที่ 2) การสนทนากลุ่มกับคณะทำงานและผู้มีจิตสาธารณะพุทธจิตอาสา จำนวน 25 รูป/คน ประกอบด้วย พระภิกษุ สามเณร และผู้ที่มีจิตสาธารณะในการบริจาทรัพย์ และสิ่งของในโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ฯ รวมถึงอุบาสก อุบาสิกา ผู้มาถือศีล ฟังธรรมตลอดโครงการฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) การรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พลัง

การเล่าเรื่อง (Storytelling) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้เข้าใจข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์อย่างชัดเจน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ในเขตอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ผ่านโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู่ รุ่นที่ 1 พบว่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษนั้น คือ พระภิกษุสงฆ์สามเณร ขาดประสบการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเทศนาที่ถูกต้อง และไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นพิธีกร ในงานบุญหรือวันสำคัญต่างๆทางศาสนา ที่พระสงฆ์ สามเณร สามารถปฏิบัติหน้าที่ในส่วนนี้ได้ เช่น วันพระ วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา หรืองานอื่น ๆ จึงประชุมวางแผน และกำหนดหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องและตอบโจทย์ แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ รวมถึงระยะเวลา และรูปแบบในการดำเนินโครงการ

ตาราง แผนแม่บทโครงการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ รุ่นที่ ๑
ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๗

วัน	๒๕.๐๘-๒๕.๐๘ น.	๒๖.๐๘-๒๖.๐๘ น.	๒๗.๐๘-๒๗.๐๘ น.	๒๘.๐๘-๒๘.๐๘ น.	๒๙.๐๘-๒๙.๐๘ น.	๓๐.๐๘-๓๐.๐๘ น.
เวลา	๐๘.๐๐-๑๒.๐๐ น.	๐๘.๐๐-๑๒.๐๐ น.	๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ น.	๑๕.๐๐-๑๗.๐๐ น.	๑๗.๐๐-๑๙.๐๐ น.	๑๙.๐๐-๒๑.๐๐ น.
ผู้เข้าร่วมอบรม	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป
หัวข้อการอบรม	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
วิทยากร	พระครูปลัดธรรมวิมล	พระครูปลัดธรรมวิมล	พระครูปลัดธรรมวิมล	พระครูปลัดธรรมวิมล	พระครูปลัดธรรมวิมล	พระครูปลัดธรรมวิมล
สถานที่	วัดบูรพาภิราม	วัดบูรพาภิราม	วัดบูรพาภิราม	วัดบูรพาภิราม	วัดบูรพาภิราม	วัดบูรพาภิราม
งบประมาณ	๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐,๐๐๐ บาท
ผลการดำเนินงาน	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป
สรุปผลการดำเนินงาน	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป
ข้อเสนอแนะ	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป
การประเมินผล	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป
การติดตามผล	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป	พระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป

ภาพที่ 1 การประชุมร่วม ในวันเสาร์ที่ 3 สิงหาคม 2567

ภาพที่ 2 การลงสำรวจพื้นที่ ในวันศุกร์ที่ 2 สิงหาคม 2567

ผลการประชุมร่วมในวันเสาร์ที่ 3 สิงหาคม 2567 พบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอปรางกู จังหวัดศรีสะเกษ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น คือ พระภิกษุสงฆ์ สามเณรขาดประสบการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเทศนาที่ถูกต้อง และไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นพิธีกร จึงมีมติในการกำหนดหลักสูตรระยะสั้น เพื่อทำการอบรมในภาคทฤษฎี แบ่งย่อยออกเป็น 5 วิชาหลัก คือ 1) วิชาจรรยาวัจนิกเทศน์ ให้ความรู้ในเรื่องของวิธีการ และหลักการเทศนาตามหลักสาธิตาป้อนเหยื่อ ที่มีลักษณะ 5 ประการดังนี้ “เทศนาลีลาไม่น่าเบื่อ สาธิตาป้อนเหยื่อทำ 5 อย่าง 1.1) ผู้ฟังคือจุดเด่นเป็นศูนย์กลาง 1.2) ยึดแนวทางพุทธเทศนา 1.3) อ้างนิทานสาธิตยกยอภิชิต 1.4) แฉมวิจิตรอลังการด้านภาษา 1.5) อ้างคำคมปวงปราชญ์ศาสนา สาธิตาป้อนเหยื่อเพื่อปวงชน” 2) เทคนิคการเขียนบทเทศนา เน้นให้ความรู้ในเรื่องของการเขียนบทเทศนา ในลักษณะต่างๆ การใช้ถ้อยคำสำนวนเทศน์ หรือหลักวิธีการเทศน์หน้าพระที่นั่ง เป็นต้น 3) วิชาเทคนิคพิธีกร และการกล่าวสัมโมทนียกถา เน้นในเรื่องของการใช้ไหวพริบปฏิภาณในการพูด ในการใช้ไม้เพื่อการสื่อสาร 4) วิชาศิลปะการสอนของพระพุทธเจ้า เน้นในการให้รู้อิงฐานพุทธประวัติ ในพุทธศิลป์พุทธลีลา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และลีลาในการสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ให้เหมาะสมกับจริตของผู้ฟัง รวมถึงเน้นในเรื่องของการวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุดิบ เช่นว่า หน่วยงานลักษณะนี้ควรใช้การเทศน์ในลักษณะใด งานมงคล งานอวมงคล และฝึกการใช้ปฏิภาณไหวพริบในการยกอุปมาอุปไมย สอดแทรกระหว่างแสดงธรรม และ 5) วิชาการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับเยาวชน ในรายวิชานี้เน้นในเรื่องของการให้ธรรมะแก่เยาวชน ออกแบบธรรมะให้เหมาะสมแก่ช่วงวัยของเด็ก เช่น สอดแทรกในเรื่องของการฝึกสมาธิ การใช้ศีลห้า มาเป็นส่วนในการฝึกจิต ฝึกสมาธิ อย่างนี้เป็นต้น ส่วนในภาคปฏิบัติ เราจะเน้นในเรื่องของการฝึกขึ้นธรรมาสน์ อันเป็นที่นั่งสำหรับแสดงธรรมสำหรับพระนักเทศน์ จะมีเวลาในการฝึกขึ้นธรรมาสน์ ท่านละไม่เกิน 10 นาที รวมการฝึกให้ศีล ให้พร และดำเนินวิธีการเทศนาตามหลักและวิธีการ ตามที่ผ่านการอบรมและศึกษาในวิชาจรรยาวัจนิกเทศน์ รวมถึงเทคนิคการเขียนสำนวนเทศนามาแล้ว

2. ผลขับเคลื่อนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู่ รุ่นที่ 1 พบว่า

ภาพที่ 3 กิจกรรมการเรียนการสอนภาคทฤษฎี

ภาพที่ 4 กิจกรรมการฝึกภาคปฏิบัติ

ภาพที่ 5 กิจกรรมพุทธจิตอาสา รวมพลัง บวร พลัส

ผลการขับเคลื่อนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู๋ รุ่นที่ 1 โดยอาศัย การบูรณาการองค์ความรู้ จากพระวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ มาทำการถ่ายทอดองค์ความรู้ ในทางทฤษฎี ไม่ว่าจะเป็นจรรยานักเทศน์เทคนิคการเขียนสำนวนเทศนา ความรู้พิธีกร รวมถึงการ ฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อทดสอบองค์ความรู้ที่ได้รับหลังจากจบภาคทฤษฎี ประสบความสำเร็จตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ และประชาชนในพื้นที่ได้ให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจเป็นอย่างดี โดยการ ร่วมสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ มาเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนโครงการฯ ในฐานะพุทธจิตอาสา มี หน้าที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นน้ำปานะตลอดโครงการฯ ภัตตาหารเช้า เพล ตลอดโครงการฯ รวมถึงอำนวยความสะดวกในเรื่องเอกสาร และสถานที่

3. ผลการถอดบทเรียนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู๋ รุ่นที่ 1 ตำบลกู๋ อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

3.1 ความสำเร็จและคุณค่าร่วมที่เกิดขึ้น ประกอบไปด้วย 1) พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมฯ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของวิธีการเทศนาที่ถูกต้องมากขึ้น 2) มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของเทคนิคการเป็นพิธีกร หรือการกล่าวสัมโมทนียกถามากขึ้น 3) รู้วิธีการเขียนสำนวนเทศนา ให้ตรงตามรูปแบบวิธีการงานต่าง ๆ 4) รู้รูปแบบในการขึ้นแสดง ธรรมที่ถูกต้อง ตามรูปแบบสาธิตาป้อนเหยื่อ 5) สามารถนำองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดนี้ ไปประยุกต์ใช้ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้จริง 6) เกิดการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ในการทำงานร่วมกัน 7) สร้างความรับผิดชอบ 8) เสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้น (สังฆสามัคคี) 9) ขับเคลื่อนพลัง บวร อย่างสมบูรณ์

3.2 ปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนโครงการฯ ประกอบด้วย 1) เนื่องด้วยการ ฝึกอบรมโครงการฯ อยู่ในช่วงเข้าพรรษา พระเณรที่เข้าร่วมอบรมในโครงการฯ ไม่สะดวกในการอยู่ พักค้างแรมระหว่างฝึกอบรม 2) พระภิกษุ สามเณร บางส่วนอยู่ไม่ครบเวลาการฝึกอบรม ตามที่ กำหนดไว้ ในแต่ละวัน เนื่องด้วยมีอุปสรรคในการเดินทาง 3) ระยะเวลาในการจัดโครงการฯ สั้น เกินไป

3.3 ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดโครงการฯ ในช่วงก่อนวันเข้าพรรษา ของทุกปี มีการ ขยายระยะเวลาในการจัดโครงการฯ จาก 4 วัน เป็น 5-7 วัน อีกทั้งเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับ วิชาการเทศนา ลงในหลักสูตร และเพิ่มเวลาในการฝึกภาคปฏิบัติให้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

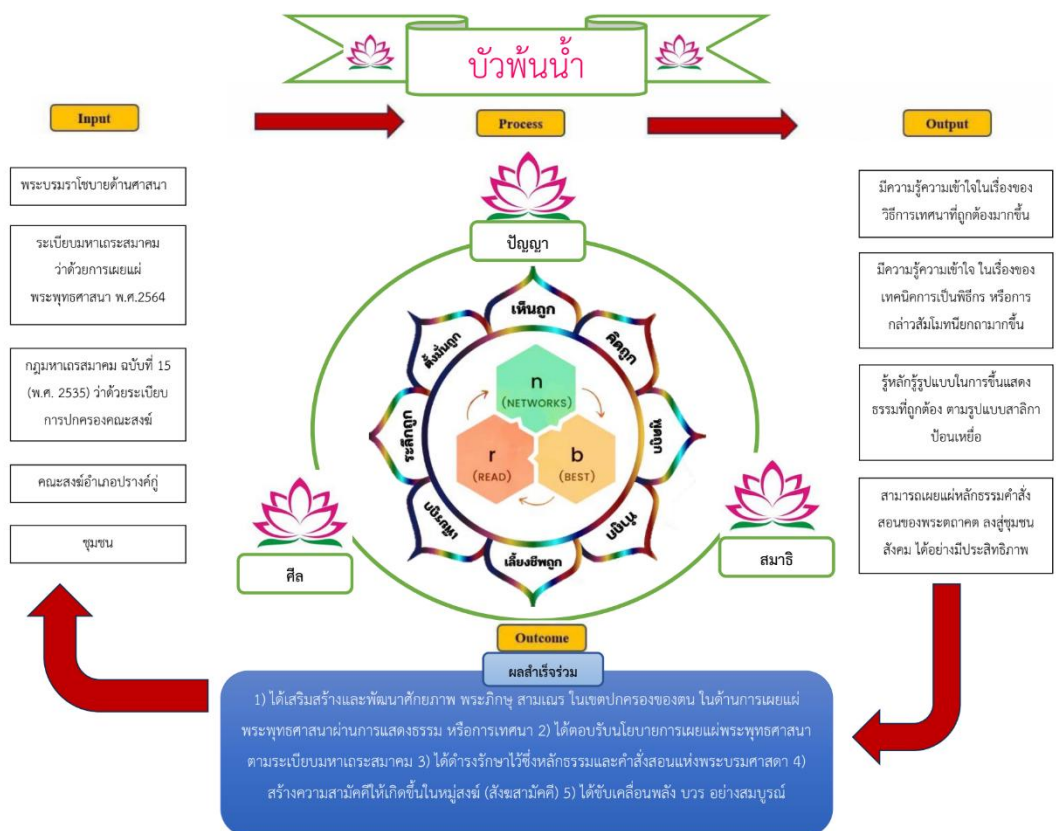
ผลการขับเคลื่อนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู่ รุ่นที่ 1 ในวันอาทิตย์ที่ 25 ถึง วันพุธที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ณ วัดปรางค์กู่ ตำบลกู่ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีการออกแบบและพัฒนานักกิจกรรมขึ้นบนพื้นฐานความจำเป็นและความต้องการของคณะสงฆ์ อำเภอปรางค์กู่ โดยมีพระครูวรรณสารโสภณ เจ้าคณะอำเภอปรางค์กู่ และพระครูปริยัติสีลาภรณ์ รองเจ้าคณะอำเภอปรางค์กู่ เป็นต้นเป็นประธาน สอดคล้องกับมหาเถรสมาคม (2567) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ข้อที่ 20 (2) เจ้าคณะอำเภอมีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู่ รุ่นที่ 1 จึงแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) ภาควิชาการ 40 % เน้นในเรื่องของการให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเทศนา 2) ภาคปฏิบัติ 50 % เน้นในเรื่องของการขึ้นฝึกแสดงธรรมบนธรรมมาสน์จริง สถานการณ์จริง และ 3) ภาคเจริญจิตภาวนา 10% คือการทำวัตร สวดมนต์ นั่งสมาธิ เดินจงกรมเจริญจิตภาวนา

ผลการถอดบทเรียนโครงการฝึกอบรมพระนักเทศน์ เพชรปรางค์กู่ รุ่นที่ 1 ตำบลกู่ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผลความสำเร็จร่วมที่เกิดขึ้น ในส่วนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประกอบไปด้วย 1) มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของวิธีการเทศนาที่ถูกต้องมากขึ้น 2) มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของเทคนิคการเป็นพิธีกร หรือการกล่าวสัมโมทนียกถามากขึ้น 3) รู้หลักรู้รูปแบบในการขึ้นแสดงธรรมที่ถูกต้อง ตามรูปแบบสาธิตาป้อนเหยื่อ

ผลความสำเร็จร่วมที่เกิดขึ้น ในส่วนของคณะสงฆ์ ประกอบไปด้วย 1) ได้เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพ พระภิกษุ สามเณร ในเขตปกครองของตน ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านการแสดงธรรม หรือการเทศนา 2) ได้ตอบรับนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามระเบียบมหาเถรสมาคม 3) ได้ดำรงรักษาไว้ซึ่งหลักธรรมและคำสั่งสอนแห่งพระบรมศาสดา 4) สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ (สังฆสามัคคี) 5) ได้ขับเคลื่อนพลัง บวร อย่างสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wichai, A. Y. & Sattawatwakul, S. (2016) พบว่า บุคลากรต้องการฝึกอบรมในด้านต่างๆ เพื่อปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ ทักษะ และมีความสามารถในการปฏิบัติงานตนรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของตนเองให้เพิ่มมากขึ้น ทั้งเนื่องจากการฝึกอบรมเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องนำมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ อีกทั้งเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างให้บุคคล เกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติต่อการดำเนินกิจกรรมใดๆ ได้อย่างมีคุณค่าและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การที่จะทำให้คนเรามีความรู้ความเข้าใจ หรือเกิดทักษะในสิ่งหนึ่ง

สิ่งใดมากยิ่งขึ้น การฝึกอบรมนับว่าเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร หรือพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี Thammakhaburi, C. (2016) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน มี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การให้การศึกษา 2) การฝึกอบรม 3) การพัฒนาความรู้

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 6 องค์ความรู้บัวพั่นน้ำ

กระบวนการต้นในการพัฒนาเริ่มที่การสร้างเครือข่าย N (Networks) ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายบุคลากรทั้งที่ถ่ายทอดความรู้ ฝ่ายสถานที่บริการ หรือเครือข่ายคณะสงฆ์ B (Best) คือการส่งเสริมพัฒนากิจกรรมที่เป็นเลิศตามหลักสูตรที่ถูกกำหนดตามปัญหาที่ค้นพบ R (Read) คือการนำทุกอย่างที่ได้รับการถ่ายทอด มาแสดงโดยการฝึกอ่าน ฝึกพูด หรือสังเกตพฤติกรรมสทธรรม

มิกผู้ร่วมอบรม ตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 โดยเริ่มจากสัมมาทิฐิเป็นลำดับแรก เพราะสัมมาทิฐิเป็นเหมือนสะพาน หรือถนนสายหลักสำหรับทอดข้ามไปสู่ความสำเร็จ เพื่อนำทางองค์มรรคข้ออื่นๆ ที่เหลือให้เกิดขึ้นได้ การเริ่มต้นจากการมีความเห็นที่ถูกต้องย่อมส่งผลต่อการมีความคิดที่ถูกต้องตามไปด้วย ซึ่งเป็นไปในลักษณะที่ว่า บุคคลเมื่อมีความเห็นอย่างไร ย่อมคิดการต่าง ๆ อย่างนั้น ความเห็นและความคิดจึงเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเทศนา อันเป็นทางสายหลักในการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือเป็นแนวทางดำเนินชีวิตที่ดั่งตามแนวทางแห่งอริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ การพูดดี กระทำดี หาเลี้ยงชีพดี มีความเพียรดี ระวังดี อีกทั้งมีความตั้งใจดี ให้สามารถดำเนินการสืบเนื่องและเพิ่มพูนต่อไปในทางที่ดั่งตามได้ แต่ทุกกระบวนการขั้นตอนในการพัฒนานั้น ต้องยืนอยู่บนหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ส่งผลให้สามารถขับเคลื่อนตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องและเกิดการพัฒนาด้านตนเองให้มีคุณภาพเพิ่มพูนไปอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองให้กลายเป็นบุคคลที่พร้อมต่อการขับเคลื่อนความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางที่ถูกต้องและมีคุณภาพดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ในทางวิชาการ คณะสงฆ์สามารถนำข้อมูลความรู้ต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในเผยแผ่พระพุทธศาสนา พัฒนาศักยภาพพระภิกษุ สามเณรภายในวัด หรือในเขตปกครองของตนได้
2. ในทางสังคม ผู้ย่ำชุมชนหรือประชาชนทั่วไปสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จะส่งผลให้เกิดอุดมการณ์ และมีเป้าหมายในการพัฒนาด้านตนเองและสังคม ที่ยั่งยืนต่อไป
3. ในทางด้านการเทศนา พระภิกษุ สามเณรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ อย่างถ่องแท้ มีความเข้าใจถูก คิดถูก พูดถูก ทำถูก และถ่ายทอดอย่างถูกวิธี

เอกสารอ้างอิง

- พระปลัดสุรพล นิปโปณ (มุนทาร์ตัน). (2562). การพัฒนาพระนักเทศน์ต้นแบบจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(4), 342-343.
- มหาเถรสมาคม. (2564). *ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2564*. เข้าถึงได้จาก <http://www.tncdb.com/news/regulation/1>

- มหาเถรสมาคม. (2567). *กฎหมายมหาเถรสมาคม (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2535 ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์*. เข้าถึงได้จาก <https://www.watmoli.com>
- Thammakhaburi, C. (2016). *Human Resource Development According to The Buddhist Guidelines of The Royal Academy Awards*. (Doctor of Thesis). Graduate School I: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Wichai, A. Y. & Sattawatwakul, S. (2016) *Personnel development to support the education of Maha Mae Jo College to aim for the ASEAN community*. (Research report). Maejo University.

